

3.

PREKIŲ DEKLARAVIMAS. BENDROSIOS NUOSTATOS

Visos importuojamos, eksportuojamos arba tranzitu per Bendrijos muitų teritoriją gabenamos prekės privalo būti deklaruojamos suinteresuoto asmens pasirinktai muitinės procedūrai įforminti ir pateikiamos muitinei tikrinti.

Prekių deklaravimas – tai muitinės deklaracijos, kartu su ja privalomų pateikti dokumentų (informacijos) ir deklaruojamų prekių pateikimas muitinės įstaigai, turinčiai teisę priimti atitinkamą muitinės deklaraciją.

Lietuvoje deklaruojamos prekės turi būti pateikiamos muitinės įstaigai jos darbo atitinkamoje muitinio tikrinimo vietoje laiku, kurį nustato Muitinės departamento generalinis direktorius arba jo įgaliotas teritorinės muitinės viršininkas. Jeigu muitinė sutinka, prekėmis disponuojančiam asmeniui prašant prekės gali būti pateiktos muitinei ir ne muitinės įstaigos darbo laiku, tačiau tokiais atvejais asmuo privalo atlyginti visas su tokiu prekių muitiniu tikrinimu susijusias muitinės išlaidas. Visos prekės, pateikiamos kuriai nors muitinės procedūrai įforminti, turi būti deklaruojamos konkrečiai nurodant atitinkamą muitinės procedūrą.

3 lentelė. Muitinės deklaracijų pateikimo vieta deklaruojant prekes Lietuvos muitinei

Muitinės procedūra	Muitinės deklaracijų pateikimo vieta	Išimtys
Išleidimas į laisvą apyvartą Eksportas Laikinas išvežimas perdirbti	Muitų teritorijos viduje esančiuose muitinės postuose, priklausančiuose teritorinėms muitinėms, kurių veiklos zonos priklauso deklaranto buveinė	<ol style="list-style-type: none"> 1. Prekes deklaruoja keleiviai 2. Prekės deklaruojamos žodžiu 3. Deklaranto buveinė yra ne Lietuvos Respublikos muitų teritorijoje 4. Oro arba vandens transportu atgabentos (išgabamos) prekės 5. Prekės, kurioms dėl jų galutinio vartojimo taikoma sumažinta arba nulinė importo maito norma 6. Tam tikrais teisės aktų nustatytais atvejais 7. Kitais Muitinės departamento nustatytais atvejais
Laikinas įvežimas	Muitų teritorijos viduje esančiuose muitinės postuose, priklausančiuose teritorinėms muitinėms, kurių veiklos zonos priklauso prekių naudojimo vieta (pirmoji prekių naudojimo vieta)	<ol style="list-style-type: none"> 1. Prekes deklaruoja keleiviai 2. Prekės deklaruojamos žodžiu 3. Oro arba vandens transportu atgabentos prekės
Laikinas įvežimas perdirbti Muitinės prižiūrimas perdirbimas	Muitų teritorijos viduje esančiuose muitinės postuose, priklausančiuose teritorinėms muitinėms, kurių veiklos zonos priklauso prekių perdirbimo vieta (pirmoji prekių perdirbimo vieta)	
Muitinis sandėliavimas	Muitinės poste, prižiūrinčiame atitinkamą muitinės sandėlį	
Bendrijos (bendrasis) tranzitas	Išvykimo muitinės įstaigoje, atsižvelgiant į prekių gabavimo maršrutą, transporto rūšį ir kitas sąlygas	

Prekes galima deklaruoti:

- raštu;
- žodžiu arba veiksmu, kuriuo asmuo, turintis disponavimo prekiomis teisę, pareiškia norą pateikti jas muitinės procedūrai arba kitam muitinės sankcionuotam veiksmui įforminti;
- naudojantis automatinio duomenų apdorojimo techninėmis priemonėmis (elektroninio deklaravimo būdu).

Lietuvos Respublikos muitų teritorijoje muitinės deklaracijos turi būti pateikiamos muitinės postams, kuriems pagal kompetenciją priklauso jas priimti ir įforminti [6].

Išimtys:

- Keleivių gabenamos prekės turi būti deklaruojamos kelių, geležinkelių, tarptautinių oro ir jūrų uostų pasienio kontrolės punktuose esančiose muitinės postų muitinio tikrinimo vietose, kitose Muitinės departamento generalinio direktoriaus nustatytose muitinio tikrinimo vietose, taip pat tarptautiniais maršrutais vykstančiuose traukiniuose ir laivuose, kai juose atliekamas muitinis tikrinimas.
- Į Bendrijos muitų teritoriją įvežamos prekės deklaruojamos žodžiu tose muitinės postų muitinio tikrinimo vietose, kuriose prekės pateikiamos jas įvežus į Bendrijos muitų teritoriją, o iš šios teritorijos išvežamos prekės – išvežimo muitinės įstaigose.
- Tais atvejais, kai deklaranto buveinė yra ne Lietuvos Respublikos muitų teritorijoje, deklarantas, deklaruodamas prekes, gali pasirinkti bet kurią reikiamą kompetenciją turintį muitinės postą.
- Kai oro transportu arba vandens transportu išgabenamos arba atgabentos prekės deklaruojamos eksporto arba išleidimo į laisvą apyvartą procedūroms įforminti, muitinės deklaracija deklarantui pageidaujant gali būti pateikiama oro uostuose arba jūrų bei upių uostuose veikiančiuose muitinės postuose. Įforminant eksporto procedūrą tokiais atvejais, tas pats muitinės postas atlieka ir eksporto muitinės įstaigos, ir išvežimo muitinės įstaigos funkcijas.
- Kai išleidimo į laisvą apyvartą muitinės procedūrai įforminti deklaruojamos prekės, kurioms dėl jų galutinio vartojimo taikoma sumažinta arba nulinė importo maito norma, muitinės deklaracija turi būti pateikiama teritorinės muitinės, kurios veiklos zonai priklauso prekių galutinio vartojimo vieta, postui, jeigu prekių galutinio vartojimo vieta viena, arba teritorinės muitinės, kurios veiklos zonai priklauso leidimo taikyti galutinį vartojimą turėtojo bu-

veinė, postui, jeigu prekių galutinio vartojimo vieta ne viena arba jeigu leidimo taikyti galutinį vartojimą turėtojas numato perduoti atitinkamas prekes kitam tokio leidimo turėtojui.

3.1. Asmenys, turintys teisę deklaruoti prekes

Muitinės deklaraciją ir prekes muitinės įstaigai pateikti turi teisę bet kuris asmuo, disponuojantis šiomis prekėmis. Šis asmuo taip pat gali, laikydamasis Bendrijos muitinės kodekso 64 straipsnio 2 dalyje nustatytų sąlygų, paskirti savo atstovą, įgaliodamas jį atstovauti jam muitinėje atliekant muitų teisės aktuose nustatytus veiksmus ir formalumus.

Deklarantas – asmuo, pateikiantis muitinės deklaraciją savo vardu, arba asmuo, kurio vardu deklaracija pateikiama.

Jeigu rašytinę muitinės deklaraciją teikiantis asmuo (deklarantas) yra juridinis asmuo, jo vardu muitinės deklaraciją teikiantis deklaranto darbuotojas arba kitas fizinis asmuo privalo turėti ir, muitinei reikalaujant, pateikti dokumentus, liudijančius, kad jis turi teisę deklaruoti prekes deklaranto vardu, pateikti jas muitinei tikrinti ir dalyvauti atliekant prekių muitinį tikrinimą.

Prekėmis disponuojančių asmenų atstovais dažnai būna muitinės tarpininkai, teikiantys asmenims prekių deklaravimo ir kai kurias kitas paslaugas.

Muitinės tarpininkas – tai Lietuvoje įregistruota ir veikianti įmonė, įstaiga, organizacija, užsienio juridinio asmens arba kitos organizacijos atstovybė, filialas arba kitoks padalinys arba kitas Lietuvoje įregistruotas ir veikiantis asmuo, kuris teisės aktų nustatyta tvarka yra įgijęs teisę atstovauti kitam asmeniui atliekant muitinės formalumus.

Muitinės tarpininkų registravimo ir veiklos Lietuvoje tvarka išsamiai išdėstyta finansų ministro patvirtintose Muitinės tarpininkų registravimo ir veiklos taisyklėse [20].

Vadovaujantis Bendrijos muitinės kodekso 5 straipsniu santykiuose su muitine galimi **du atstovavimo būdai:**

- tiesioginis atstovavimas;
- netiesioginis atstovavimas.

Tiesioginio atstovavimo atveju atstovas veikia atstovaujamojo asmens vardu, jo sąskaita ir dėl jo interesų.

Netiesioginio atstovavimo atveju atstovas veikia savo vardu ir asmens, kuriam atstovaujama, arba savo sąskaita, bet dėl atstovaujamojo asmens interesų.

Bendrijos muitinės kodekso 5 straipsnyje numatyta, kad kiekviena Europos Sąjungos valstybė narė savo nacionaliniais teisės aktais gali nustatyti, kad tos valstybės teritorijoje tiesioginiais arba netiesioginiais atstovais gali būti tik toje valstybėje savo verslu užsiimantys muitinės tarpininkai. Todėl vadovaujantis Muitinės įstatymu [8] Lietuvos Respublikos muitų teritorijoje tiesioginiais atstovais gali būti tik Lietuvoje įregistruoti muitinės tarpininkai, o netiesioginiais atstovais – visi Bendrijoje įsteigti asmenys.

Muitinės tarpininkas įgyja teisę atstovauti aptarnaujamam asmeniui pagal atitinkamą sutartį su šiuo asmeniu (igaliotoju) arba jo įgaliojimą. Pagal muitinės tarpininko ir aptarnaujamo asmens sutartį arba įgaliojimą aptarnaujamas asmuo perduoda muitinės tarpininkui visas deklaranto teises ir pareigas, išskyrus pareigą vykdyti skolininko įsipareigojimus, kuri perduodama tik tada, kai muitinės tarpininkas veikia kaip aptarnaujamo asmens netiesioginis atstovas. Muitinės tarpininkai privalo būti apdraudę savo civilinę atsakomybę ne mažesne kaip 500 minimalių gyvenimo lygių dydžio pinigų suma. Tai užtikrina, kad muitinės tarpininko jo aptarnaujamam asmeniui padaryta žala, neviršijanti nurodytos pinigų sumos, bus atlyginta.

Deklarantas turi teisę:

- deklaruoti prekes bet kuriai pasirinktai muitinės procedūrai (muitinės sankcionuotam veiksmui) įforminti;
- laikydamasis šios muitinės procedūros (muitinės sankcionuoto veiksmo) atlikimo tvarkoje nustatytų reikalavimų dalyvauti atliekant prekių muitinį tikrinimą;
- tuomet, kai taikomos supaprastintos procedūros, savarankiškai atlikti kai kuriuos jų atlikimo tvarkoje nustatytus muitinės formulumus;
- Bendrijos muitinės kodekse ir kituose teisės aktuose nustatyta tvarka apskųsti muitinės įstaigos sprendimą arba muitinės pareigūno veiksmus.

Deklarantas privalo:

- laikytis Bendrijos muitinės kodekso ir kitų jo veiklą reglamentuojančių teisės aktų, susijusių su muitinės deklaracijoje nurodytos

muitinės procedūros arba kito muitinės sankcionuoto veiksmo vykdymu;

- nustatyta tvarka muitinės įstaigai pateikti muitinės deklaraciją, kitus muitiniam tikrinimui atlikti privalomus dokumentus ir deklaruojamas prekes;
- paskirti (įsakymu arba kitu raštišku sprendimu) asmenį (asmenis), įgaliotą deklaruoti prekes deklaranto vardu;
- pateikti prekes muitei ir, muitinės įstaigai pareikalavus, dalyvauti atliekant jų muitinį tikrinimą;
- laiku sumokėti muitus ir (arba) kitus mokesčius;
- muitinės įstaigai pareikalavus pakeisti deklaranto įgaliotą asmenį (asmenis);
- vykdyti kitus teisėtus muitinės pareigūnų reikalavimus.

Pagal Bendrijos muitinės kodekso įgyvendinimo nuostatų 199 straipsnį deklarantas atsako už muitinės deklaracijoje pateiktos informacijos teisingumą ir už kartu su muitinės deklaracija pateiktų dokumentų tikrumą.

3.2. Prekių deklaravimas raštu (įprastinė procedūra)

Deklaruojant prekes raštu (įprastinė procedūra) muitei pateikiamas nustatyta tvarka užpildytas bendrasis administracinis dokumentas. Bendrasis administracinis dokumentas (*Single Administrative Document – SAD*) buvo įvestas išgaliojus Europos Bendrijos ir Europos laisvosios prekybos asociacijos (ELPA) šalių Konvencijai dėl prekybos prekėmis formalumų supaprastinimo [37]. Sudarant šią konvenciją buvo siekiama suvienodinti valstybių taikomų muitinės deklaracijų blankų formas, sudaryti sąlygas jas taikyti plačiau (ne vienoje valstybėje ir ne tik muitinės reikmėms), vartoti daugiau užkoduotos informacijos, tinkamos apdoroti automatinio duomenų apdorojimo priemonėmis, ir atsisakyti daugelio papildomų dokumentų perkeliant jų duomenis į bendrąjį administracinį dokumentą. Šios konvencijos susitariančiosios šalys bendrąjį administracinį dokumentą pradėjo taikyti nuo 1988 metų. Lietuvoje šis dokumentas pradėtas taikyti 1995 metais ir pakeitė iki to laiko naudotą krovinio deklaraciją. Šiuo metu baigiama įgyvendinti bendrojo administracinio dokumento taikymo reforma (didžioji dalis Europos Sąjungos valstybių narių, įskaitant Lietuvą, ją jau įgyvendino), kuria siekta sumažinti jame pateikiamos informacijos apimtį paliekant tik tą informaciją, kuri tikrai būtina, dar didesnę dalį dokumente pateikiamos

informacijos standartizuoti ir užkoduoti. Tai susiję su informacinių technologijų plėtra, duomenų mainais tarp valstybių ir e. muitinės projekto įgyvendinimu.

Bendrasis administracinis dokumentas – tai Bendrijos muitinės kodekso įgyvendinimo nuostatų 31 priede nustatytos formos dokumentas (muitinės deklaracija), kuriame nurodomi muitinės reikalaujami duomenys apie deklaranto pasirinktai muitinės procedūrai arba kitam muitinės sankcionuotam veiksmui įforminti pateikiamas prekes.

Bendrasis administracinis dokumentas gali būti pateikiamas kartu su jo papildomaisiais lapais, kurių forma nustatyta Bendrijos muitinės kodekso įgyvendinimo nuostatų 33 priede (3 priede pateikta Bendrojo administracinio dokumento modelinė forma).

Bendrojo administracinio dokumento ir jo papildomųjų lapų egzemplioriai gali būti komplektuojami į tokius rinkinius: nesutrumpintą, eksporto, tranzito, importo.

Bendrojo administracinio dokumento ir jo papildomųjų lapų nesutrumpintą rinkinį sudaro 8 egzemplioriai:

1-asis egzempliorius paliekamas muitinės įstaigoje, atlikusioje prekių eksporto (išsiuntimo) arba Bendrijos, arba bendrojo tranzito pradžios formalumus;

2-asis egzempliorius skirtas eksporto statistikos reikmėms. Jis taip pat naudojamas kaupiant prekybos tarp Bendrijos ir Bendrijos fiskalinei teritorijai (t. y. teritorijai, kurioje taikomos Tarybos direktyvos Nr. 2006/112/ EB nuostatos) nepriklausančių Bendrijos muitų teritorijos dalių statistinius duomenis (paliekamas muitinės įstaigoje, atlikusioje prekių eksporto arba išsiuntimo formalumus);

3-iasis egzempliorius atlikus prekių eksporto arba išsiuntimo formalumus gražinamas eksportuotojui;

4-asis egzempliorius paliekamas paskirties muitinės įstaigoje baigus Bendrijos arba bendrojo tranzito operaciją. Jis taip pat naudojamas kaip Bendrijos prekių muitinį statusą įrodantis dokumentas;

5-asis (gražinamasis) egzempliorius skirtas Bendrijos arba bendrojo tranzito procedūrai kontroliuoti (gražinamas į išvykimo muitinės įstaigą arba muitinės įstaigą, kuriai perduodamas 1-asis egzempliorius, iš paskirties muitinės įstaigos);

6-asis egzempliorius paliekamas muitinės įstaigoje, atlikusioje prekių importo formalumus;

7-asis egzempliorius naudojamas statistikos reikmėms, įskaitant prekybos tarp Bendrijos ir Bendrijos fiskalinei teritorijai nepriklausančių Bendrijos muitų teritorijos dalių statistiką (paliekamas muitinės įstaigoje, atlikusioje prekių importo formalumus);

8-asis egzempliorius atlikus prekių importo formalumus gražinamas gavėjui (importuotojui).

Nesutrumpintas bendrojo administracinio dokumento ir jo papildomųjų lapų rinkinys Lietuvos muitinėje taikomas tik mokymo tikslais. Deklarantui pageidaujant gali būti naudojami tokie jo pasirinktai muitinės procedūrai arba kitam muitinės sankcionuotam veiksmui įforminti tinkami bendrojo administracinio dokumento ir jo papildomųjų lapų rinkiniai:

- eksporto: 1-asis, 2-asis ir 3-iasis egzemplioriai;
- tranzito: 1-asis, 4-asis ir 5-asis egzemplioriai;
- importo: 6-asis, 7-asis ir 8-asis egzemplioriai.

Tais atvejais, kai Bendrijos prekių muitinis statusas įrodomas paskirties muitinės įstaigoje, bendrojo administracinio dokumento tranzito rinkinio 4-asis egzempliorius naudojamas kaip Bendrijos prekių muitinį statusą įrodantis T2L dokumentas.

Jeigu muitinės deklaracija pateikiama naudojantis automatinio duomenų apdorojimo techninėmis priemonėmis, jos rašytinė kopija gali būti Bendrijos muitinės kodekso įgyvendinimo nuostatų 32 priede pateiktos formos.

Nuo 2006 m. sausio 1 d. rašytines tranzito deklaracijas muitinė gali priimti tik išimtiniais atvejais (pvz., prekes deklaruojančioms keleiviams arba neveikiant muitinės informacinei sistemai, t. y. taikant „grįžtamąją procedūrą“).

Prekėms deklaruoti gali būti naudojami tik bendrojo administracinio dokumento, jo papildomųjų lapų rinkinių blankai, išspausdinti pagal reikalavimus, nustatytus Bendrijos muitinės kodekso įgyvendinimo nuostatose ir jomis vadovaujantis parengtuose Muitinės departamento teisės aktuose. **Vienai prekių siuntai** – t. y. vieno siuntėjo vienam gavėjui siunčiamoms prekėms, kurioms pageidaujama įforminti tą pačią muitinės procedūrą arba kitą muitinės sankcionuotą veiksmą, gabenamoms viena transporto priemone, turi būti pateiktas pasirinktai muitinės procedūrai arba kitam muitinės sankcionuotam veiksmui įforminti tinkamas bendrojo administracinio dokumento rinkinys kartu su jo papildomaisiais lapais arba be jų (toliau – deklaracija). Viena tranzito deklaracija gali būti pateikta tik tuo atveju, jeigu prekių siunta gabenama iš vienos išvykimo muitinės įstaigos į vieną paskirties muitinės įstaigą.

Reikalavimas, kad vieną prekių siuntą sudarančios prekės būtų gabenamos viena transporto priemone, netaikomas, jeigu jos gabenamos auto-

traukiniu, į vieną transporto priemonę arba į autotraukinį pakrautais konteineriais.

Viena transporto priemone gabenamoms prekėms, kurioms pageidaujama įforminti skirtingas muitinės procedūras arba kitus muitinės sankcionuotus veiksmus arba kurios pateikiamos muitinei tikrinti ne vienu metu arba ne vienai muitinės įstaigai, turi būti pateiktas atitinkamas deklaracijų skaičius.

Bendrojo administracinio dokumento papildomųjų lapų rinkiniai naudojami, kai deklaruojamos kelių rūšių vieną prekių siuntą sudarančios prekės. Kiekviename papildomojo lapo rinkinyje gali būti pateikta informacija apie trijų rūšių deklaruojamas prekes.

Vienos rūšies prekės – tai prekės, kurios deklaracijoje klasifikuojamos vienodai ir kurioms taikomos tos pačios muitų ir mokesčių normos arba tos pačios atleidimo nuo muitų ir mokesčių sąlygos.

Bendrojo administracinio dokumento papildomųjų lapų rinkinius galima pateikti tik kartu su bendrojo administracinio dokumento rinkiniu. Papildomųjų lapų rinkinio langeliai pildomi taip pat kaip atitinkami bendrojo administracinio dokumento rinkinio langeliai.

Lietuvoje deklaracija pildoma lietuvių kalba rašomąja mašinėle arba spausdintuvu. Jeigu muitinės procedūros arba kito muitinės sankcionuoto veiksmo pradžia ir pabaiga įforminama Lietuvoje, deklaracija gali būti surašyta ranka rašaline rašymo priemone spausdintinėmis raidėmis.

Visi deklaracijos lapai turi būti užpildyti vienodai, aiškiai ir tvarkingai (išskyrus langelius, kurių informacija savaiminio kopijavimo būdu neturi atsispauti).

Gabenant prekes, kurioms taikoma bendroji tranzito procedūra, įforminta ne Lietuvoje, pildomi tik bendrojo administracinio dokumento ir jo papildomųjų lapų blankai, atitinkantys Europos Bendrijos ir Europos laisvosios prekybos asociacijos (ELPA) šalių Konvencijoje dėl bendrosios tranzito procedūros nustatytus reikalavimus. Bendrojo administracinio dokumento ir jo papildomųjų lapų tranzito rinkiniai turi būti užpildyti laikantis minėtos konvencijos nustatytų reikalavimų (įskaitant kalbas, kuriomis šie dokumentai pildomi).

Gabenant prekes, kurioms taikoma Bendrijos tranzito procedūra, įforminta ne Lietuvoje, pildomi tik bendrojo administracinio dokumento ir jo papildomųjų lapų blankai, atitinkantys Bendrijos muitinės kodekso įgyvendinimo nuostatų reikalavimus. Šiuo atveju bendrojo administracinio dokumento ir jo papildomųjų lapų tranzito rinkiniai turi būti užpildyti oficialia Europos Sąjungos valstybės narės, kurioje įforminta Bendrijos tranzito pro-

cedūra, kalba laikantis Bendrijos muitinės kodekso įgyvendinimo nuostato-
se ir atitinkamos valstybės narės teisės aktuose nustatytų reikalavimų.

Deklaranto įgaliotas asmuo pildo tik skaičiais paženklintus deklaraci-
jos langelius. Kiti langeliai, paženklinti raidėmis, skirti muitinės įstaigų at-
liekamo muitinio įforminimo, kontrolės ir tyrimų tikslams.

Bendrojo administracinio dokumento 1–30 ir 48–56 langeliuose nuro-
domi duomenys, kurie yra bendri visoms vienu bendrojo administracinio
dokumento rinkiniu su jo papildomaisiais lapais deklaruojamoms prekėms.
31–47 langeliuose pateikiama informacija apie vienos rūšies prekes.

Deklaracijose negali būti išskustų, suteptų, uždažytų arba užklijuotų
vietų. Taisyti reikia tvarkingai išbraukiant klaidingus duomenis ir virš jų iš-
spausdinant arba aiškiai užrašant teisingus. Kiekvienas taisymas tvirtinamas
jį atlikusio deklaranto įgaliojimo asmens parašu. Taisant deklaracijos duome-
nis negalima uždengti kitų (netaisomų) duomenų. Minėtas deklaracijų pa-
taisas patvirtina muitinės pareigūnai.

Jeigu deklaracijos duomenys taisyti nesilaikant reikalavimų arba dekla-
racijos vieno langelio arba skilties duomenys taisyti daugiau kaip vieną kar-
tą, arba deklaracijoje taisyta didesnė dalis duomenų, muitinės pareigūnas
deklaracijoje pažymi, kad ji nepriimta, ir reikalauja pateikti kitą deklaraciją.

Lietuvos Respublikoje Bendrasis administracinis dokumentas pildomas
vadovaujantis Muitinės departamento generalinio direktoriaus patvirtinta
Bendrojo administracinio dokumento pildymo instrukcija [15].

Pateikus deklaraciją muitinei tikrinti ir įforminti deklaracija gali būti
taisoma tik gavus muitinės įstaigos raštišką sutikimą. Po muitinio įformini-
mo deklaracijas galima taisyti tik teisės aktuose nustatytais atvejais ir tvar-
ka. Deklaracija gali būti pripažinta negaliojančia po to, kai prekės buvo iš-
leistos, vadovaujantis Bendrijos muitinės kodekso 66 straipsniu deklarantui
pateikus kompetentingai muitinės įstaigai rašytinį prašymą, jeigu:

- deklarantas pateikia įrodymų, kad prekės deklaracijoje nurodytai
muitinės procedūrai įforminti buvo deklaruotos per klaidą ir vi-
siškai atitinka kitos jo norimos įforminti muitinės procedūros tai-
kymo sąlygas;
- prašymas pateiktas per 3 mėnesius nuo deklaracijos priėmimo
muitinės įstaigoje dienos (išimties tvarka muitinė gali priimti pra-
šymą ir pasibaigus nustatytam 3 mėnesių laikotarpiui);
- prekės nebuvo naudojamos pažeidžiant muitinės procedūros, ku-
riai įforminti jos turėjo būti pateiktos, taikymo sąlygas;
- prekėms iš karto įforminama muitinės procedūra, kuriai įforminti
jos turėjo būti pateiktos.

Naujai įforminta deklaracija laikoma galiojančia nuo deklaracijos, kuri pripažinta negaliojančia, priėmimo dienos.

3.3. Prekių deklaravimas žodžiu

Žodinės muitinės deklaracijos gali būti pateikiamos deklaruojant išleisti į laisvą apyvartą ir eksportuoti skirtas nekomercinio pobūdžio prekes:

- gabenamas asmeniniame keleivio bagaže;
- siunčiamas fiziniams asmenims;
- kitais nereikšmingais atvejais, muitinei leidus.

Žodinės muitinės deklaracijos taip pat gali būti pateiktos deklaruojant išleidžiamas į laisvą apyvartą ir eksportuojamas komercinio pobūdžio prekes, kai:

- vieno deklaranto deklaruojamos vienos prekių siuntos vertė neviršija Bendrijos teisės aktuose nustatytos statistinės slenkstinės vertės [4];
- prekių siunta nėra reguliariai gabenamų panašių siuntų sekos dalis;
- prekės nėra gabenamos nepriklausomo vežėjo kaip didesnio gabenamo krovinio dalis.

Žodinės muitinės deklaracijos gali būti pateiktos deklaruojant laikinai įvežamus:

- gyvūnus, kurie pergenami iš ganyklos į ganyklą, atgenami ganyti, naudoti darbo tikslais ir kaip transporto priemonės, bei įrangą, priklausančią asmenims, gyvenantiems Bendrijos pasienio zonoje, ir numatomą naudoti šioje zonoje;
- ne Bendrijoje įsteigtų valstybinių arba visuomeninių organizacijų laikinai įvežamą joms priklausančią radijo ir televizijos laidų rengimo ir transliacijos įrangą (tik gavus muitinės leidimą);
- tarptautiniais maršrutais plaukiojančių laivų įgulos narių asmeninius daiktus;
- ne Bendrijoje įsteigtiems asmenims priklausančius instrumentus ir aparatus, būtinus gydytojams, kurie teikia pagalbą ligoniams, laukiantiems organų transplantacijos;
- keleivių (ne Europos Sąjungos valstybių narių nuolatinių gyventojų) įvežamus asmeninius daiktus ir sporto prekes;

- padėklus, jeigu juos numatoma gražinti prekių siuntėjui;
- kontenerius, pažymėtus nustatytos formos identifikavimo ženklais ir priklausančius ne Bendrijoje įsteigtam asmeniui; ne Bendrijos muitų teritorijoje registruotas transporto priemonės.

3.4. Prekių deklaravimas veiksmu

Kai prekės yra atgabentos į muitinės įstaigą arba į kitą muitinės nustatytą arba muitinei priimtą vietą, muitinės deklaracijos pateikimu deklaruojant prekes veiksmu pripažįstami šie veiksmai:

- vykimas per žaliąjį kanalą, pažymėtą užrašu „deklaruojamų daiktų nėra“, jeigu muitinės įstaigoje taikoma dviejų kanalų (žaliojo ir raudonojo) sistema;
- vykimas per muitinės įstaigą, kurioje netaikoma dviejų kanalų sistema, nepareiškiant noro pateikti kitokią muitinės deklaraciją;
- priekinio keleivinės transporto priemonės stiklo pažymėjimas lipduku „Deklaruojamų daiktų nėra“ arba apvaliu muitinės deklaracijos ženklu, jeigu tai numatyta atitinkamos Europos Sąjungos valstybės narės nacionaliniuose teisės aktuose.

Dviejų kanalų sistema taikoma siekiant pagreitinti keleivių vykimo per sieną procesą.

Dviejų kanalų sistema – muitinio tikrinimo sistema, kurią taikant keleivis gali deklaruoti gabenamas prekes, pasirinkdamas vieną iš dviejų kanalų – žaliąjį arba raudonąjį.

Pasirinkęs žaliąjį kanalą, keleivis deklaruoja negabenąs prekių, kurių kiekis yra didesnis už nustatytas įvežimo (išvežimo) normas ir už kurias nustatyti importo (eksporto) muitai ir mokesčiai arba kurioms taikomi įvežimo (išvežimo) draudimai bei apribojimai. Raudonąjį kanalą reikia pasirinkti, kai nustatytais atvejais leidžiama gabenti prekes, kurių kiekis yra didesnis už nustatytas įvežimo (išvežimo) normas ir už kurias nustatyti importo (eksporto) muitai bei mokesčiai, ir kurioms taikomi įvežimo (išvežimo) draudimai bei apribojimai. Pasirinkę raudonąjį kanalą, keleiviai privalo deklaruoti gabenamas prekes žodžiu, raštu arba naudodamiesi automatinio duomenų apdorojimo techninėmis priemonėmis. Taip sudaromos sąlygos keleiviams, negabenantiems privalomų tokiais būdais deklaruoti prekių,

vykimo per sieną formalumus atlikti greičiau negu keleiviams, gabenantiems tokias prekes. Dviejų kanalų sistema paprastai įrengiama tuose valstybės sienos perėjimo punktuose, per kuriuos vyksta intensyvus keleivių bei transporto priemonių judėjimas (tarptautiniuose oro, jūrų uostuose, valstybės sienos perėjimo vietose).

Deklaruoti veiksmu galima:

- asmeniniame keleivių bagaže gabenamas nekomercinio pobūdžio prekes ir asmeninius daiktus;
- registruotas transporto priemonės;
- padėklus, gražinamus arba numatomus gražinti prekių siuntėjui;
- konteinerius, pažymėtus nustatytos formos identifikavimo ženklais; pervežant būtinus, tačiau nereikšmingus importuojamų prekių kiekius (degalus ir tepalus, esančius transporto priemonėse ir reikalingus toms transporto priemonėms eksploatuoti, papildomas medžiagas, reikalingas prekėms apsaugoti pervežimo metu, kraiką ir pašarus, reikalingus gyvūnams pervežimo metu ir pan.);
- žemės ūkio produktus, importuojamus Bendrijos žemės ūkio produkcijos gamintojų, kuriuos jie išaugino savo naudojamuose sklypuose, esančiuose užsienio valstybėje, kuri ribojasi su Bendrijos muitų teritorija, jeigu šios prekės atleistos nuo importo muitų;
- sėklas, trąšas ir dirvai bei derliui apdoroti skirtus produktus, importuojamus žemės ūkio produkcijos gamintojų, kurių pagrindinė veiklos vieta yra užsienio valstybėje, numatomus naudoti šių gamintojų naudojamuose sklypuose, esančiuose Bendrijos muitų teritorijoje, kuri ribojasi su ta užsienio valstybe, jeigu šios prekės atleistos nuo importo muitų.

Lietuvos Respublikos muitų teritorijoje dviejų kanalų (žaliojo ir raudonojo) sistema asmeninėmis transporto priemonėmis vykstančių keleivių gabenamoms prekėms deklaruoti taikoma vienu iš šių būdų:

- kai žaliojo ir raudonojo kanalai įrengti skirtingose transporto juostose – žaliojo kanalo transporto juosta žymima žalios spalvos taisyklingu aštuoniakampiu su užrašu „Deklaruojamų daiktų nėra“ („*Nothing to declare*“) bei pirmumo kelio ženklų „Važiuoti nesustojus draudžiama“, o raudonojo kanalo transporto juosta – raudonos spalvos kvadratu su užrašu „Deklaruojami daiktai“ („*Goods to declare*“) bei draudžiamuoju kelio ženklų „Muitinė“. Žaliojo ir raudonojo kanalų transporto juostos turi būti paženklinotos atitinkamos spalvos ištinėmis linijomis ir atskirtos taip, kad

įvažiavus į vieną iš jų transporto priemone nebūtų galima nekliudomai pervažiuoti į kitą juosta;

- kai dviejų kanalų (žaliojo ir raudonojo) sistema taikoma tikrinant keleivius toje pačioje transporto juostoje, prieš įvažiuojant į draudžiamąjį kelio ženklą „Muitinė“ pažymėtą muitinio tikrinimo vietą būtina pritvirtinti ant automobilio priekinio stiklo (išorinėje pusėje) „Žaliojo-raudonojo kanalo kupono“ „žaliają“ arba „raudonąją“ dalį. „Žalioji“ kupono dalis turi būti pažymėta žalios spalvos taisyklingu aštuoniakampiu su užrašu „Deklaruojamų daiktų nėra“ („*Nothing to declare*“), o „raudonoji“ dalis – raudonos spalvos kvadratu su užrašu „Deklaruojami daiktai“ („*Goods to declare*“). Vietoj specialaus „Žaliojo-raudonojo kanalo kupono“ gali būti naudojami kiti tam pačiam tikslui skirti kuponai (talonai), pagal kuriuos įmanoma aiškiai nustatyti, ar pasirinktas žaliasis, ar raudonasis kanalas.

Lietuvai įstojus į Europos Sąjungą, tarptautiniuose oro ir jūrų uostuose taikoma dviejų kanalų (žaliojo ir raudonojo) sistema papildyta dar vienu – trečiuoju (mėlynuoju) kanalu. Šį kanalą turi pasirinkti keleiviai, atvykstantys iš kitos Europos Sąjungos valstybės narės ir gabenantys tik Bendrijos prekes (t. y. prekes, kurių muitinei deklaruoti nereikia). Kad muitinės pareigūnams būtų paprasčiau atpažinti registruotą oro transportu vykstančių keleivių bagažą, priimtą vežti kitame Bendrijos muitų teritorijoje esančiame oro uoste, toks bagažas žymimas specialiomis etiketėmis su žaliomis juostelėmis iš kraštų (jų forma ir techninės charakteristikos nustatytos Bendrijos muitinės kodekso įgyvendinimo nuostatų 30 priede).

3.5. Prekių deklaravimas naudojantis automatinio duomenų apdorojimo techninėmis priemonėmis

Automatinio duomenų apdorojimo techninėmis priemonėmis parengtos muitinės deklaracijos (elektroninės muitinės deklaracijos) duomenų turinys privalo atitikti rašytinės muitinės deklaracijos duomenų turinį. Jeigu muitinės deklaracija pateikta Lietuvos muitinės įstaigai naudojantis automatinio duomenų apdorojimo techninėmis priemonėmis, muitinės įstaigai turi būti pateiktas ir jai skirtas deklaranto arba jo atstovo pasirašytas tokios muitinės deklaracijos rašytinės kopijos egzempliorius (jeigu jo reikia deklarantui apskaitai). Kartu su muitinės deklaracija, parengta automatinio duomenų apdorojimo techninėmis priemonėmis, muitinės įstaigai turi būti pateiktos deklaruojamos prekės ir dokumentai (informacija), kuriuos privalu pateikti

įforminant atitinkamą muitinės procedūrą arba kitą muitinės sankcionuotą veiksmą. Numatyta, kad, muitinei leidus, kai kurių elektroninėje muitinės deklaracijoje nurodytų dokumentų muitinės įstaigai pateikti neprivaloma (jie turi būti laikomi muitinei žinomoje vietoje ir, jei pareikalavus, pateikti muitiniam tikrinimui atlikti).

Elektroninis deklaravimas Lietuvoje pradėtas taikyti 2003 metais. Lietuvos muitinė pasirengė priimti ir tikrinti elektronines deklaracijas visose muitinės įstaigose įdiegusi kompiuterizuotą muitinės deklaracijų duomenų apdorojimo sistemą ASYCUDA. Vienas iš ASYCUDA sistemos funkcinių modulių sudaro galimybę vartotojams pateikti, o muitinei priimti elektronines muitinės deklaracijas. Įmonė, kuri pageidauja deklaruoti prekes muitinei elektroniniu būdu, turi pasirašyti sutartį su teritorine muitine, kurioje smulkiai nustatoma, kaip ši įmonė pateikia elektronines muitinės deklaracijas, apibrėžiama deklaranto atsakomybė už tokiu būdu pateiktų duomenų teisingumą, nurodoma, kaip deklarantas bus informuojamas apie deklaracijos priėmimą ir jos tikrinimo rezultatus. Be to, įmonė turi turėti prekėms deklaruoti tinkamą kompiuterinę įrangą ir taip deklaruoti pasirengusius kvalifikuotus darbuotojus.

Didžiausias prekių elektroninio deklaravimo pranašumas yra tai, kad muitinės deklaraciją galima pateikti tiesiai iš įmonės patalpų, nevykstant į muitinės įstaigą ir nelaukiant eilėse. Vėliau muitinei reikia pateikti sistemos ASYCUDA priemonėmis išspausdintą elektroninės muitinės deklaracijos rašytinę kopiją (jeigu ji reikalinga įmonės apskaitai) ir kartu su muitinės deklaracija privalomus pateikti dokumentus, kurie, kitaip negu muitinės deklaracija, kol kas gali būti tik rašytiniai. Elektroninės muitinės deklaracijos rašytinės kopijos įforminimas užtrunka žymiai trumpiau, nes ji jau patikrinta. Papildomas pranašumas yra tai, kad elektroniniu būdu prekes deklaruojančioms įmonėms nereikia rūpintis muitinės deklaracijų blankais, skirti tam laiko ir lėšų, nes elektroninių muitinės deklaracijų rašytinės kopijos yra spausdinamos ant paprasto popieriaus. Dar patogiau toms įmonėms, kurios turi galimybę sujungti prekių elektroninį deklaravimą ir supaprastintų procedūrų taikymą (tokiu atveju deklarantams muitinės įstaigose tenka lankytis dar rečiau, nes dokumentai gali būti teikiami periodiškai, pvz., kartą per mėnesį).

Europos Sąjungos valstybėse narėse elektroninių muitinės deklaracijų nuolat daugėja, tai daro didelį poveikį Bendrijos muitinės kodeksui ir kitiems Europos Sąjungos muitų teisės aktams, kuriuos numatyta iš esmės reformuoti nustatant, kad įprastinė muitinės deklaracija yra elektroninė, o rašytinė deklaracija priimama tik išimtiniais atvejais. Prekių elektroninio dek-

laravimo principų įtvirtinimas yra vienas iš svarbiausių e. muitinės kūrimo darbų.

???

Kartojimo klausimai

1. Kokius žinote prekių deklaravimo būdus?
2. Kur galima deklaruoti prekes?
3. Kur gabenamas prekes deklaruoja keleiviai?
4. Kas turi teisę deklaruoti prekes?
5. Apibūdinkite sąvoką „muitinės tarpininkas“.
6. Paaiškinkite, kuo skiriasi tiesioginis atstovavimas asmenims deklaruojant prekes muitinei nuo netiesioginio atstovavimo.
7. Kaip prekės deklaruojamos raštu?
8. Kaip galima taisyti muitinės deklaracijos duomenis?
9. Kokiais atvejais muitinės deklaracija gali būti pripažinta negaliojančia?
10. Kokias prekes galima deklaruoti žodžiu?
11. Kaip suprantate prekių deklaravimą veiksmu?
12. Apibūdinkite dviejų kanalų (žaliojo ir raudonojo) sistemą.
13. Paaiškinkite, kaip galima deklaruoti prekes naudojantis automatinio duomenų apdorojimo techninėmis priemonėmis.

Praktinė užduotis

1. Rusijos pilietis iš Lietuvos įmonės, prekiaujančios automobiliais, nusipirko lengvąjį automobilį ir nori jį išsigabenti į Rusiją. Vadovaudamiesi Bendrojo administracinio dokumento pildymo instrukcija ir kitais muitų teisės aktais paaiškinkite, koku būdu Rusijos pilietis turi deklaruoti išvežamą iš Lietuvos automobilį.
2. Pildydamas muitinės deklaraciją deklarantas suklydo ir neteisingai nurodė prekių svorį bei kiekį. Vadovaudamiesi muitų teisės aktais paaiškinkite, kaip ir kada galima ištaisyti neteisingus muitinės deklaracijos duomenis.